

Передплата

за «РУСЛАНА» вноситься:
в Австрії:

за члн рік . . . 20 кер.
в пів року . . . 10 кер.
в чверть року . . . 5 кер.
за місяць . . . 1-70 кер.

За границею:

члн рік . . . 16 рублів
або 36 франків
в пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Посадкове число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вареш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милость і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска.» — В Руслапових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
в 5½ год. понодні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під
ч. 1. пл. Дембровського (Хорун-
щини). Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає слідше
на попереднє застереженє.—

Рекламації неопечатаніє
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Рік 1907 в нашій народній житю.

(Дальше).

При такім політичнім розвитку рускої суспільности має руский клуб не легку задачу. Політичне і парламентарне положенє теперішнє було таке, що правительство змагало передовсім до полагати австро угорского цлово-торгового договору, а за се не хотіло робити ніякому сторонництву парламентарному національних уступок. Супроти нетерпячки в краю наражував ся отже клуб на докори, що дає ся використувати правительству, занедбує пригідну хвилю, щоби правительство приневолити до уступок в користь Русинів, що клуб не дбає о зміну системи ітд. ітд.

Отсе приневолити голову парламентарного клубу п. Романчука на зборах Народного Комітету відперти сї докори і пояснити справу. Про тактику клубу висловив ся п. Романчук так:

«Парляментарна тактика руских послів була добре обдуманна. Коли вступили до парламенту, мали перед собою дві дороги: або поступенно здобувати по зможі як найбільше користий для руского народу, або валити кожде правительтво поки руский нарід не здобуде всіх прав. По зрілій розвазі вступили послы на першу дорогу, не зрікаючи ся і дороги безоглядної опозиції, коли би се оказало ся потрібним. Є надія, що обійде ся без сього; та коли би ся надія завела, то послы вступлять на другу дорогу, і то тим певнійше і смілійше, що мають зовсім вільні руки.»

До сего поясненя ми ще додамо, що для руского клубу не оставала ся ніяка инша дорога, як вказана п. Романчуком перша. Бож до того були слабі сили руского клубу, щоби міг «валити кожде правительтво, поки руский нарід не здобуде всіх прав». Чехи, котрі мали в давнійшій радї понад 60 послів, а крім того поміч 19 чеських фєвдалів, могли се робити і валили правительства Туна, Кляроро, Кербера і т. д., але таки за 10 літ такої тактики не осягнули ані чеської мови у внутрішнім урядованю, ані чеського університету на Моравії. Переконавши ся про безуспішність сєї тактики, завернули чеські послы (крім радикалів і соціялістів) на дорогу переговорів з правительством, яку вибрав також руский клуб. Само про себе розумів ся, що й ся дорога не веде з а р а з до реальних придбань і успіхів і тому справедливо п. Романчук сказав:

«Хоч число руских послів значно

більше, чим було давнійше, всеж таки у відношеню до числа всіх послів палати є воно занадто мале, щоби відразу направити все лихо, яке терпить руский народ», а так само щодо зміни системи політичної справедливо замітив п. Романчук на Нар. Комітеті: «Річ ясна, що годі викоринити за 24 годин або й за рік того, що викоринило ся через 40 літ». Такі погляди висловлювали ми не оден раз, одначе зустрічали ся за те з докором «сервілізму». Можемо з вдоволенєм тут покликати ся також на погляд п. Романчука в справі університетській і викликану з тої нагоди бучу в держ. радї. Ми також предметово і справедливо обговорювали і оцінювали одну і другу справу, але зате национ. демокр. «Діло» кидало ся на нас і плюгавило своїм звимам, а ось що п. Романчук сказав про се:

«Друге місце в жаданях руского клубу займає справа університетска, хоч трудности є не тільки зі сторони Поляків, але й в тім, що й Чехи, Словінці та Італійці домагають ся для себе університетів».

Тимчасом п. Бурбела думає, що поставленє сєї справи «на вістрію меча» може сейчас довести до відкритя окремого укр. рус. університету.

Також і посол др. Олесницький висловив такий сам погляд в справі укр. рус. університету, який ми нераз висказали, збираючи за те напасти і плюгавленє нац. демокр. часописий.

«Що до університетської справи, говорив др. Олесницький, то не вистарчить упоминатись о університет, а треба щоби молодіж учила ся. Правда, що ниші народи, коли дано їм університет, також не мали наукових сил; алеж бо від них того не вимагано, а ми є в тім некориснім положеню, що від нас вимагають. Наші аргументи в сій справі богато зискають навазі, коли будемо мовити виказатись рядом учених. Сього чейже ніхто не заперечить.»

Так звичайно говорить ся у нас і пише про польонізацію давнійшого львівского університету, що Поляки не мали наук. сил і не вимагано від них наукової кваліфікації. Алеж се було перед 40 роками, коли і від руских сулєнтів університетских Лопушанського, Сроковского і ин. не вимагано наукової кваліфікації. Тимто зовсім справедливі були заміти д-ра Олесницького звернені до акад. молодіжи. Ми також нераз вказували на потребу приспосібленя руских наукових сил, але за се також падали на нас гро-

ми від загорільців. Тимчасом, як ми нераз говорили, так і др. Окуневский сказав, що нема відповідних сил до катедр, бо др. Зобків пішов до Софії, а др. Горбачевский не думає іти до Львова. Але иншої думки є проф. Грушівский: «Виборіть, панове, університет, а вже наша голова в тім, щоби постаратись о сили».

Нам здаєть ся отже, що задачу руским послам улекшили би в справі університетській ті люди, котрі думають посвятити ся університетській карєрі, котрі вже діставали звільненя від службових обовязків учительских на оден, два а навіть три роки, побирали крім того стипендії наукові і буди на заграничних університетах. Замість отже розносити сю справу по вічах, як домагає ся п. Бурбела, повинен би Нар. Комітет звернути ся до тих людей і пригадати їм їх народний обовязок, щоби єго сповнили, а тоді і легше прийдець ся руским послам «вибороти» університет.

Можемо при сій нагоді і на се звернути увагу, що наш суд про бучу викликану пос. Бачинським накликав на нас також нечувані напасти «Діла». Послухаймож, що сказав п. Романчук на «Нар. Комітеті»:

«Послідна буча в парламенті була для становища руского клубу некорисна. Інші парламентарні партії не зрозуміли демонстрації руских послів і з обуренєм накинупились на них. Наслідком усього симпатію до Русинів остигли, а подія ся незвичайно владувала Поляків, за котрими і москвофіли не лишились позаду. У всякім разі треба жалувати, що прийшло аж до такої бучі, бо, хоч рускі послы нераз уже виступали дуже остро, коли того треба було, то всеж у всім належить заховати міру і границі; а се треба вже самим послам полишити до осуду. Тим то й бажалось би, щоби наша суспільність і преса відносилась до послів з довірєм та не видавала їм коменди, бо вони там на місци самі найліпше знають, якої триматись тактики».

Подібно і др. Олесницький в справі тактики руских послів висловив подібні погляди, які ми нераз висказували. «Чи ми, послы, говорив він, що мали досить розуму, щоби стати послами, потратили вже глєзди, коли приходить ся вибирати парламентарну політику? Щойно чути було похвалу для політики соймового руского клубу, котрому я був

головою. А до парламенту вийшов я тим самим, що був у соймі. Я сьмію бути тої гадки, що ми не промахнулись, а крім того звернув бачність на те, що рускі посла мусять числитись і з тим, що про них думають інші партії. В парламенті має значінє не п'ястук, а знанє, розум, політичний сприт і консеґвенція в діланю. Те саме висловив також пос. др. Теоф. Окуневський. >Ходить о те, чи рускі посла мають іти за голосом розуму і розваги чи воювати кулаками, і висказав бажанє, щоби послам лишити свободу діланя.

Отсе короткий погляд на становище і діяльність клубу парламентарного на основі висловів самих послів, поданих >Ділом<, так що не може нас ніхто посудити о тенденційність.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Ві дозву всеполяків до Ради народовой в справі виборів, про котру ми вчера згадували, уважають польські дневники зірванєм солідарности, якнебудь всеполяки формально з Ради народовой не виступили, а лише в її обрадах участі не будуть мати. Рада народова уважав себе організацією утвореною з соймової більшости, отже сим разом підуть всеполяки на власну руку при виборах. Кандидати до сойму Ради народовой будуть небавом оповіщені, а також єї виборча відозва.

Arbeiter Ztg, головний дневник австрійскої соціальної демократії, виступає різко проти погляду чеських соціалістів в справі національного порозуміння, який ми вчера обговорювали на сім місці а іменно проти одноцілости і неподільности країв, а за національною автономією. Показує ся з сего, що соціал-демократи остають в згоді, як довго розходить ся о теоретичні, мрачні утопії, а скоро доходить до практичного переведеня в дійсности якоїсь справи, розходять ся в поглядах і ріжнять ся в засадах.

Д. 27. с. м. збере ся угорська делеґаційна комісія для заґран. справ, в котрій бар. Еренталь виголосить свої виводи про заґраничну політику. Австрійська комісія збирає ся аж 30. с. м. Тепер живо займають ся в тих кругах справою скликаня найближшої сесії делеґаційної на конець мая або на червець до Будапешту, щоби заздальєгідь ухвалити спільний бюджет на 1909 р.

Заґраниця.

На основі компромісу між правительством пруским а консерватистами, про котрий ми вчера на тім місці згадували, ухвалено закон про вивласненє в другім читаню. В голосованю над § 13-им, дозволяючим вивласненє на основі компромісу до 70.000 гектарів принято 198 голосами проти 119. Проти голосували: центр, вольнодумці, Поляки і кількох з інших сторонництв. На дневнім порядку нинішнього засіданя є третє читанє закона, котрий вже без сумніву буде прийнят.

Мимо того становище Більова і німецького бльоку виборчими демонстраціями захитанє. В прускім соймі вольнодумці домагають ся виборчої реформи

Ліберальні організації домагають ся вступленя послів вольнодумних з правительственной більшости парламентарної. Вистарчилоб вступленє десяти послів, щоби більшість перемінилася в меншість, задля того можна напевнє сподівати ся, що теперішня більшість не удержить ся до кінця сесії. В усіх таборах числять ся з уступленєм Більова і застановляють ся над справою єго наслідства. В сій справі убігають ся о союз з центром як правіця, так і лівіяця.

Мароканське питанє що раз більше стає грізним. Дня 15. с. м. французскі війська звели завзятий бій з війском Мугалі Мулей Рєшида. Бій тривав 10 годин і закінчив ся відворотом Мароканців. Мулей Гафід вповідає війну Франції, звиває до війни населенє, котрє громадно спішить під єго прапор. Petit Parisien заперечує, начєб Франция думала про розширенє мандату уділеного їй в Альдґезірас і про скликанє в тій ціли нової конференції мароканської

З Старосамбірщини.

Я так диктую і так розказую, сказав собі пан редактор >Свободи<: що треба нищити клерикалів, що ширять >Основу< та доносити про таких до Народного Комітету і не вибирати таких на організаторів народних! Так сказав собі п. Цегельский, але забув про се, що не нарід для п. Цегельского, але п. Цегельский для народа; най п. Цегельский зрозуміє се, що Народний Комітет то руска суспільність в делеґатах, а не п. редактор >Свободи< і най не говорить нісенітниць в імени >Народного Комітету< та не надуживає часописи >Свободи< до своєї ціли, щоби по при народну роботу вицплювати своїми базіканьями безвіре або підконуванє поваги віри, як п. иміром в статі >Як стара наша земля<, де іронічно говорить ся про сьвяте письмо яко жидівські байки, та про єзуйтські понятя набуті з >Місіонара< і >Основи<.

Коли чоловік перечитав сю статю, то прийшов до перекованя, що в дійсности п. Свищ більше думав, як філософ редактор >Свободи<. Хто знає, чи п. Свищ не хотів лише переконатись, як то п. Цегельский виявляє ся з завданого єму питаня, і переконав ся, що п. редактор всюди, як лише міг і доки лише було можна, обминав імя Бога яко початку всего. Замість сказати п. Свищови, що всьо має початок від Бога а опісля розвивалось після прав природи, які то права установив Бог (і се цілком годить ся з тими, як каже п. Цегельский, біблійними байками), п. Цегельский на початок кладе мраковину і з тої мраковини не може вийти і вкінци було видно, як розум п. редактора >Свободи< перемінюєсь в мраковину. А як раз п. Свищови ходило, звідки та мраковина взялась і годі було єму мраковину прийняти за початок всего та за всемогучє Божество, бож Божество Мраковина видало би ся єму за дурним. Таке писанє лицює >Громадському Голосови<, >Землі і волі<, але >Свободі< організови національної дем. партії зовсім ні!—та знов друга обставина вражує якось дивно, коли читаємо в >Свободі< залицюванє до радикалів і соціалістів, а то тим більше, що органи їх вирикають ся тої залицянки. З тої залицянки виглядає цілком ясно, що партія національно-демократична а радикальна і соціалістична лише в деяких точках ріжнять ся межі собою.

Писати про клерикалів, яких властиво в значіню >Свободи< нема, то >Свобода< уміє, але виступити проти того, що

соціаліст Вітик і другі не вступили до руского клубу, та що они підписують внесене соціалістів про викиненє науки релігії в школах, >Свобода< не знає. З того всего аж надто видно, що п. Цегельскому не розходить ся о нарід, лише о кириню серед того народа. П. Цегельский бажав би собі, щоби ніхто не посьмів назвати ся християнином, а вже як хто спротивить ся єго базіканьям, то з ним перед суд >Народного Комітету<.

І дивно нам, що Народний Комітет терпить того рода роботу п. Цегельского, чиж нема причини до невдоволеня серед мас народа і інтелігенції? Ми не бажамо собі, щоби >Свобода< була книгою проповідий, але не можемо згодити ся на се, щоб она підривала повагу віри такими статями, які ми навели і які вже були обговорені в >Руслані<. Чиж розум з мраковини п. редактора на стілько слабонький, що не потрафить писати справ політичних, народних без нарушеня справ, які відносять ся до релігії. Та се повинні зрозуміти всі >часописи<, щоби не мішати справ релігійних з політикою і не провадити політики ворожої релігії а тоді не було би причини до суперечок, >Свобода< так і >Основа< моглиб бути речниками >Народного Комітету<.

Нарід наш є певно радикальний, але за свою віру готов так само боротись як і за свободою. Посуджуванє людий о клерикалізм, який мав би ділу політику втрутити в руки духовних, се також не аби який помисл. Нікому не снить ся про верховодство духовних в політиці, але кожний, працюючи на народній ниві, хоче, щоби єго переконаня шановано і тому люди, що не можуть погодити ся в переконанях, роблять собі партії. Ми однак належачи до нац. дем. партії, хочемо нею бути, без домішок рецепти радикальної і соціалістичної. Рівнож най ніхто не посуджує тих так званих >Свободою< і >Ділом< клерикалів, що они боронять папу та єпископів, так єсть, слушаємо їх в справах віри, але жадаємо, щоби наші єпископи були правдивими патріотами і йшли з народом, бо в противнім случаю позістануть самі. Ми подивляємо єп. Роппа, що волів стратити все, як послухати царя, отсе єпископ гідний наслідования.

Рівнож жадаємо введеня фонетики в урядованю єпархіяльним, щоби тим показати правительству, що ми Русини Українці, щоби такий Марков і consortes не мали основи виступати у Відні за виваджуванєм москоччини.

Наколи наші власти церковні стануть вже раз на тім, що всі ми повинні йти вперед та ставати рішучо і отверто в обороні прав руского народа, без згляду на се, чи стратить там хто своє достоїнство, то тоді будуть з нами всі числитись, а нарід буде таких героїв окружати авреолею по всі віки, як пр. Снігурекого і інших. Як одного усунуть, то другого мусять поставити, а як всі будуть однакі, то перестануть усувати і будуть з такими числитись ся.

Покиньмо сварку і не даваймо причини до неї. Партія нац. демокр. повинна заховати свою повагу, щоби тим способом зникали всі прочі партії, бо коли будемо йти отверто і сьміло за народ, то щож зможуть нам закинути всі інші, противно всі будуть з нами лучити ся і стануть нами. Покиньмо особисті урази! хто хоче висварити ся, переконувати, має на се инше місце, а справа загальна не повинна через те терпіти!

Народовець.

